

Literatura estrangera David Castillo

Un visionari fragment del geni

La breu però extraordinària vida de Georg Büchner es podria llegir com una novel·la i ha estat una font inesgotable per a altres escriptors des de la seva recuperació al segle XX. Nascut a Goddelau, Hesse, el 1813, des de ben jove va participar en les inquietuds liberals de l'època. Els anys universitaris el van fer connectar amb les organitzacions revolucionàries, i fins i tot va fundar la Societat de Drets de l'Home. Després d'escriure un full d'agitació en favor dels oprimits, es va veure immers en les persecucions policials, cosa que determinaria el seu retorn a Estrasburg. D'aquests anys és un dels seus drames més coneguts, *La mort de Danton*. Mentrestant publicaria una tesi sobre el sistema nerviós dels peixos que li atorgaria un gran prestigi científic i la plaça de professor lliure a la Universitat de Zuric. Paral·lelament apareixerien obres teatrals com *Leonce i Lena* i el conte *Lenz*, que quedaria inacabat a causa del tancament de la revista liberal on l'anava publicant. Sense fer els 23 anys moriria d'una epidèmia de tifus deixant en estat fragmentari el drama *Woyzeck*, considerat com a precursor del teatre naturalista i fins i tot de l'expressionisme i de gran incidència en les generacions rupturistes del segle XX.

Aquest seria el resum d'un escriptor de referència, de múltiples lectures. Ara ens arriba en català una versió en edició bilingüe de *Lenz*, l'única obra en prosa de Büchner, amb un assaig introductori de l'escriptor Jordi Ibáñez Fanés -en alguns moments massa carre-

ARXIU

gat de dobles adjectius i de subordinacions inacabables - i una traducció impecable, que flueix amb força. Monument al poeta Reinhold Lenz (1751-1792), expulsat de la cort de Weimar

després de manifestar els primers brots d'esquizofrènia, la història de la psiquiatria considera *Lenz* com la primera descripció exacta d'aquesta malaltia. És també una exaltació de l'espe-

Lenz

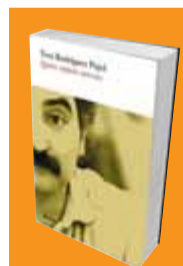
Georg Büchner
Traducció i pròleg:
Jordi Ibáñez Fanés
Adesiara
Martorell, 2009
Preu: 14 euros
Pàgines: 112

Georg Büchner en un gravat d'un pintor desconegut, que el mostra amb un vestit de la seva lògia

rit romàntic. El llibre està inspirat en el diari d'Oberlin, rector i metge de Waldnach i que Büchner utilitza com a personatge davant la personalitat volcànica del poeta, víctima de l'exaltació de la natura. La fúria visionària del protagonista, la manera d'actuar, el dolor, els insomnis i la sensibilitat exacerbada són recreades amb tots els detalls. Fanés sap conservar l'esperit de l'original: "Va escutar el seu interior. Menjà poc; vingueren nits que en part transcorregueren en somnis febrils i oració. A voltes un impuls vehement l'escometia, i després queia abatut, exhaust; s'estava estirat i vessava les llàgrimes més ardents, i després, de sobte, li tornaven les forces i s'alçava sentint-se fred i indiferent a tot, les llàgrimes se li convertien en glaç, li venien ganes de riure".

El llibre és també un tractat ideològic, com quan afirma que prefereix el poeta i l'artista, perquè donen la natura amb més realisme: "Davant les seves imatges sento coses reals; tota la resta em fa nosa". Les seves innovacions van obrir aspectes de la ciència, de l'anarquisme, de la malaltia i de la literatura. A part dels corrents esmentats, *Lenz* és un dels grans exponents de novel·la lírica, la que combina l'home i el món des de l'estètica radical. La consciència humana es fon amb els objectes, absorbeix l'acció fins a destil·lar-la en imatges. Büchner arrela en una tradició en què podem trobar Novalis, Hölderlin, Goethe i Rilke fins a arribar a Bernhard i Handke. No en va, Elias Canetti va qualificar *Lenz* com el fragment en prosa més prodigiós fet mai.*

Novel·la Jordi Capdevila

Quatre carpetes marrons

Toni Rodríguez Pujol
Lector
Barcelona, 2009
Preu: 20 euros
Pàgines: 358

Retrat literari de la Transició

Peculiar radiografia de les misèries i grandeses de la classe mitjana alta barcelonina, des de la Transició fins ara. Es tracta d'un llibre escrit amb un llenguatge periodístic directe i precís, ben amant amb una rica trama d'intriga i un estil literari variat i ben resolt en els diàlegs, que l'encarriren cap a senders novel·lístics. Segons l'autor, es tracta d'un projecte d'assaig de l'època que pren forma definitiva quan decideix transformar-lo en ficció.

El protagonista és un periodista d'ara, que té 30 anys, prou bohemí i

rebel per ser acomiadat de la secció de cultura del diari on treballava. I sense prejudicis per exercir de *negre* d'un altre periodista conegut per guanyar-se les garrofes i redactar la biografia d'un escriptor ja madur, també periodista de professió en la seva joventut i després poeta, que sectors potents del catalanisme volen promocionar per a premi Nobel de literatura.

La narració avança a un ritme accelerat, entrelaçant la vida i miracles del candidat al Nobel amb la del periodista narrador que li va donant for-

ma biogràfica. Anades i vingudes que transcorren per la vida sentimental, professional, política i social d'algunes de les personalitats que expliquen amb tota mena de detalls com es movien els fils de la Transició a l'entorn del poeta glossat, tant els d'alt voltatge com els més quotidians. Amb les seves grandeses i misèries, sovint massa properes a les vivències del pobre narrador del llibre i el seu entorn cultural, polític i social d'ara.

Radiografia barcelonina

D'aquesta radiografia de la vida barcelonina dels darrers decennis se'n desprèn que la visió exageradament acolorida que s'ha donat d'aquells anys d'il·lusió i d'esperança té massa coincidències amb el gris panorama actual: una joventut que es va il·lusionar amb utopies engrescadores i es

va anar deixant engolir per les estructures socials que volia canviar.

El món més ben rastrejat per l'autor és el del periodisme. No en va, Toni Rodríguez ha fet tots els papers de l'auca en aquesta professió, des del periodisme d'informació i opinió en un bon grapat de diaris barcelonins fins a diferents programes de ràdio i televisió. Des de fa vint anys dirigeix el gabinet de comunicació Inter Media, que va fundar. El llibre, doncs, és també una mostra àmplia de la història del periodisme català de l'època, amb protagonistes de carn i ossos, alguns amb noms propis i d'altres ben caricaturitzats i identificables en molts casos. Potser la novel·la ja vol ser un sòlid instrument de referència de l'ambiciós programa de gestió de la memòria que impulsa ara Toni Rodríguez Pujol.*